

Asia: VN/15007/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että keliakiasta aiheutuvia ylimääräisiä ravintomenoja huomioitaisiin perustoimeentulotuen muina perusmenoina 25 eurolla kuukaudessa. Muutos koskisi 16 vuotta täyttäneitä henkilöitä.

SOSTE kannattaa lakiluonnoksessa esitettyä muutosta tietyin varauksin. Esitetty 16 vuoden ikäraja on perusteltu, koska alle 16-vuotiaille lapsille voidaan myöntää perusvammaistukea keliakiasta johtuvien kustannusten perusteella. Esitys yhdenmukaistaisi keliakiaa sairastavien kohtelun kansallisella tasolla ja yksinkertaistaisi toimeentulotuen hakemista, kun keliakiasta aiheutuviin ylimääräisiin ravintomenoihin voisi saada perustoimeentulotukea eikä niitä tarvitsisi hakea erikseen hyvinvointialueilta täydentävästä toimeentulotuesta. SOSTE kuitenkin muistuttaa, että keliakian lisäksi on muitakin sairauksia, joiden hoidossa ruokavaliohoito on välttämätön ja aiheuttaa lisäkustannuksia. Hyvinvointialueet voivat jatkossakin myöntää keliakiasta ja muista erityisruokavalioista aiheutuvia kustannuksia täydentävänä toimeentulotukena yksilölliseen harkintaan perustuen.

Keliakiasta aiheutuvien ylimääräisten ravintomenojen sitominen toimeentulotukeen saattaa syventää toimeentulotuki riippuvuutta ja toimia joillekin asiakkaille kannustinloukkuna. Esityksellä pystytään tukemaan niitä keliakiaa sairastavia henkilöitä, jotka ovat oikeutettuja toimeentulotukeen. Kaikilla pienituloisilla keliakiaa sairastavilla ei ole kuitenkaan oikeutta toimeentulotukeen, joten he eivät ole myöskään oikeutettuja saamaan korvauksia ravintokustannuksista. Toimeentulotuen ulkopuolelle jäävät usein esimerkiksi opiskelijat, pientä eläkettä saavat, pienipalkkaiset ja

vanhempainvapaalla olevat. Suunniteltu lakimuutos lisää siis eriarvoisuutta pienituloisten kesken. SOSTE haluaa muistuttaa, että keliakian ainoa hoitomuoto on ehdottoman tiukka gluteeniton ruokavalio ja hoitomuoto tulee rinnastaa lääkahoitoon. Huonosti hoidettu keliakia altistaa useille lisäsairauksille. Hallituksen tulee valmistella esitys, jolla turvataan myös toimeentulotuen ulkopuolelle jäävien pienituloisten keliakikoiden yhdenvertaiset mahdollisuudet noudattaa gluteenitonta ruokavaliota.

SOSTE pitää esitettyä korvaussumma liian pienenä. 31.12.2015 asti keliakiaa sairastaville maksettiin ilman tulorajaa ruokavaliokorvausta. Vuoden 2025 lopussa ruokavaliokorvauksen määrä oli 23,60 euroa kuukaudessa. Vuoden 2015 jälkeen gluteenittomien erityisruokavaliotuotteiden hinnat ovat nousseet merkittävästi. Keliakialiiton teettämän selvityksen mukaan keliakian hoito aiheuttaa keliakiaa sairastavalle kustannuksia 58 euroa kuukaudessa. SOSTE kannattaa Keliakialiiton esitystä, että korvauksen määrä määrittyisi samalla laskukaavalla kuin kliinisten ravintovalmisteiden erityiskorvausoikeus. Synnyntäisissä aineenvaihduntasairauksissa erityiskorvauksen määrä on 65 %. Tällä laskukaavalla laskettuna keliakiakorvauksen tulisi olla 38 euroa. Lisäksi korvauksen tulisi sitoa indeksiin.

Puutteellinen lausuntoaika:

Esityksen lausuntoaika on vain noin kuusi viikkoa, mitä ei voi pitää kohtuullisena loma-aikaan. Lyhyt lausuntoaika ja kiireellinen valmistelu heikentävät lainvalmistelun laatua ja eri tahojen mahdollisuuksia lausua esityksestä. Tämä on huolestuttavaa, kun ollaan tekemässä muutoksia, joilla on merkittäviä vaikutuksia taloudellisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin.

Perälahti Anne
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry